

קונטרס

בנין יעקב

חודש אלול

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעורך הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספורים

תוכן הענינים

חודש אלול

אחת שאלתי מאת השם - עיקר הבקשה שצריך לשאול בימים האלה שיזכה לתורה ולערבות בתורה.....ג

העבירו שופר במחנה - מן התקיעה שתקעו בני ישראל במדבר אנו למדין את דרך התשובה י

תמים תהיה עם ה' אלקיך - עיקר עבודת התשובה על ידי עסק התורה ותיקון המעשים יז

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול – ימים נוראים • סוכות • חנוכה • שובבי"ם • פורים – ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר • שבועות • בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית • שמות • ויקרא • במדבר • דברים

חודש אלול

אחת שאלתי מאת השם

עיקר הבקשה שצריך לשאול בימים האלה

שיזכה לתורה ולערכות בתורה

בתחילה אמר אחת שאלתי ובסוף ביקש הרבה

כתב ב'מטה אפרים' (סימן תקפא סעיף ו) "נוהגין במדינות אלו מראש חודש אלול ואילך עד יום כפור, לומר בכל יום אחר גמר התפלה מזמור כ"ז בתהלים - לדוד ה' אורי וישעי - בוקר וערב". ואכן כן נתקבל בתפוצותינו עד היום לומר את המזמור הזה, ומשכך ראוי לנו להתבונן מעט בטיבה ועניינה.

הנה, דוד המלך ע"ה אומר כאן (פסוק ד), "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש - שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה', ולבקר בהיכלו", מובא על כך במדרש (מדרש תהלים - מזמור כז) שתמה הקב"ה לפני דוד המלך על דבריו במזמור זה, דהנה דוד הקדים ואמר שלא בא לשאול ולבקש מאת השי"ת אלא דבר אחד בלבד - 'אחת שאלתי אותה אבקש', אבל לסופו של דבר לא עמד על דיבורו, אלא עוד הוסיף לבקש כהנה וכהנה, 'שבתי בבית השם', 'לחזות בנועם השם', 'לבקר בהיכלו', 'כי יצפנני בסכה ביום רעה יסתירני בסתר אהלו', וכו' וכו'.

השיב דוד המלך אל הקב"ה ותירץ את עצמו ואמר: ריבוננו של עולם, האם אינו יכול העבד להיות כמו רבו, הלא אף אתה בתחילה לא שאלת מאתנו אלא דבר אחד ולבסוף הוספת עלינו עוד, שנאמר (דברים י, יב) "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך". ואחר כך, פתחת עלינו במצוות

הרבה, שנאמר (שם) "ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו וגו'", ואם כן יש כאן מקום לומר 'דיו לעבד שיהא כרבו'. כך הסביר דוד המלך את דבריו.

וצריכים אנו להבין, הן אם כבר מתחילה היה בדעתו של דוד המלך לבקש על כמה עניינים, מדוע זה הקדים לומר 'אחת שאלתי מאת השם', שהרי אם לא היה אומר את זאת, לבסוף גם לא היה נזקק לתרץ את דברי עצמו בטענה של 'דיו לעבד שיהא כרבו'.

ונתת לעבדך לב שומע

אלא יובן הדבר על פי מאורע שאירע אצל בנו של דוד המלך ע"ה, הלא הוא שלמה המלך החכם מכל אדם, כפי המובא בנביא (מלכים א פרק ג), שנראה אליו הקב"ה בחלום הלילה ואמר לו: "שאל מה אתן לך" – בקש ממני כל מה שאתה חפץ וכוסף לזה ואתן לך. שלמה המלך גילה מיד את מבוקשו ואמר: "ונתת לעבדך לב שומע וגו' להבין בין טוב לרע", דהיינו שביקש לזכות למידת החכמה.

אמר לו הקב"ה: "יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא שאלת לך ימים רבים ולא שאלת לך עושר", אלא אך דבר זה בקשת – "ושאלת לך הבין לשמע משפט". לכן, "הנה עשיתי כדברך, הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך ואחריך לא יקום כמוך". כאן מוסיף הקב"ה ואומר לו: "וגם אשר לא שאלת נתתי לך, גם עושר גם כבוד אשר לא היה כמוך איש במלכים כל ימך, ואם תלך בדרכי לשמור חוקי ומצוותי כאשר הלך דוד אביך והארכתני את ימך".

ממעשה זה אנו למדים, שאצל שלמה המלך לא תפס כלל חשיבות כל ענייני העולם הזה על שלל מחמדיה ומשכיותיה, שהרי הייתה לו כאן הזדמנות פז לבקש ממי שהכל שלו על כל מה שרק עולה בדעת האדם, עושר וכבוד או אריכות ימים, ולמעשה לא בקש אלא חכמה – "לב שומע", ועל אף שאם היה מבקש על ממון כבר היה נכלל בזה גם חכמה, שהרי מי שנתברך בעשירות יכול לשלם ממון לחכמים ולנבונים שיחכימו אותו וילמדוהו בינה, אבל שלמה המלך

לא שת לבו לכל דברי ההבל אשר כחלום יעוף, היום כאן ומחר בקבר, רק בדבר אחד הוא חפץ, החכמה[א].

אכן, כראות הקב"ה שאין מגמתו של שלמה המלך אל שמי הכסף והזהב ושאר חמדת הממון, רק אל החכמה האלוקית הוא חפץ ואין בלתי, על כן השפיע עליו מאוצר המנוצר כל מיני מתנות, גם מה שלא בקש, גם עושר גם כבוד אשר לא היה כמוך איש במלכים כל ימך'.

לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי

בוה יתבאר לנו מדוע הקדים דוד המלך לומר 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי, כי אכן רצון אחד ושאיפה אחת הייתה לו לדוד המלך, הגם שהיה מלך גדול ונשגב ומתוקף התפקיד הרם היה נזקק להרבה דברים שסתם אדם אינו צריך להם, ובפרט שכידוע נרדף עד צווארו מצורריו הרבים והיה צריך לשמירה יתירה מהם, ובכל זאת הדגיש דוד המלך שעיקר בקשתו הוא שיוכל לשבת בבית ה' על התורה ועל העבודה, דבר זה הוא משאת נפשו ולכך הוא משתוקק ומתאוה תמיד, כמו שכבר אמר בתהלים (תהלים קיט, כ), "גרסה נפשי לתאבה אל משפטיך בכל עת".

לפיכך הקדים דוד המלך ואמר 'אחת שאלתי מאת השם - שבת בבית ה' כל ימי חיי, כי באמת אין לי לעצמי בקשה יותר מזה שאזכה לשבת תמיד

(א) ויש להעיר, מדוע התגלה אליו הקב"ה בחלום הלילה ולא במראה הנבואה בהקיץ כדרך הנבואה, ויש לומר, שרצה הקב"ה לגלות את פנימיות ואמתיות לבבו של שלמה המלך, שהרי בהקיץ יכול האדם להטות את מוצאי פיו כרצונו שלא יהיה שווה עם ליבו, אולם בחלום הלילה מתגלים מצפוני הלב וההרהורים הספונים והכמוסים, כדאיתא בגמרא (ברכות נה:): "אין מראין לו לאדם אלא מהרהורי לבו", ומשום הכי בא אליו הקב"ה בחלום הלילה דייקא, ומתוך כך התגלה הרצון האמתי והפנימי של שלמה המלך, שאינו חפץ במאומה מלבד החכמה האלוקית.

ספון בהיכלי שם ועבר ולהגות בתורת ה' צבקות, ומבלעדי זה חיי אינם חיים, וכפי שכתב בעצמו (שם, צב) "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי", אולם מאחר שמוניתו להיות מלך על העם ועל כל כלל ישראל, לפיכך צריך אני לבקש על עוד דברים הנצרכים לשלמות המלוכה ולשמירה מן האוייבים הרבים שהקיפוננו חנם, אולם אין זה אלא בקשות המפללות אל העיקר שהוא עסק התורה.

הלימוד מזה - שראשית לכל יש לבקש על לתורה

לכן עתה בהתקרב עלינו יום הדין, וכל אחד הרי חפץ שיחתכו את גור דינו לטוב, וגם כל אחד מבקש ומתפלל שיזכה לכל מילי דמיטב ושיתמלא משאלות לבו לטובה, צריך לדעת שהדבר הראשון והקודם לכל הוא התורה הקדושה, ועתה זהו הזמן לבקש על זאת, שנוכה בשנה הבאה עלינו לטובה למתיקות ועריבות בתורה, התמדה והבנה בתורה והצלחה בכל קנייני התורה, ורק אחר כך עלינו לבקש על כל העניינים הנצרכים לנו.

ומי שבווער לבו בקרבו ומבקש באמת ובתמים מאת הקב"ה שיזכהו לתורה מובטח לו שישגיגה, ומה שאנו רואים שהרבה בקשו והתפללו ולא עלתה בידם, הוא מחמת שמלבד חשקת התורה היה להם עוד הרבה דברים שרצו והתאוו לזה, אבל מי שהתורה הוא העיקר אצלו וכל שאר הדברים אינם אלא מפלים לו, אין כל ספק שיזכה לזאת.

מעתה יהיה לנו מעם חדש והגון מדוע נהגו לומר את זה המזמור במשך כל ימי הרחמים והסליחות, כי מתוכו נראה הסדר הנכון כיצד לבקש ולשאול את צרכינו מאת השי"ת בימי הדין, שקודם לכל יש לבקש על תורה שזהו העיקר והשורש, ורק לאחר מכן מבקשים אנו לזכות לשאר דברים טובים הנצרכים לנו.

מלבד זאת ידוע, שעצם אמירת המזמור הזה מסוגל להשפיע עלינו התעוררות רחמים רבים וחסדים גלויים, כדכתב בסידור רבי שבתי מראשקוב (ח"ג דף מד, סדר כוונת ר"ח אלול), שבזה המזמור מכוונים הכוונות של הי"ג מכליין דרחמי הנפתחים ומאירים בחודש זה [ולכשתמנה תראה כי במזמור זה נזכרו אכן י"ג

פעמים שם הוי"ה ב"ה]. כן יעזרנו על דבר כבוד שמו יתברך, שלקראת השנה החדשה נזכה באמת להשיג בתורה הקדושה כראוי מתוך הרווחה בכל העניינים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ושנזכה לשנה טובה ומבורכת.

יקבע מקומו בבית ה' כתושב קבוע ויתפעל כאזרח

אך טרם נכלה דברינו אמרנו לעיין עוד בפירוש הפסוקים האלה העמוקות מיני ים, כי הנה דוד המלך ע"ה שופך כאן את נפשו לפני השי"ת ומבקש, "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו" (תהילים כו, ד). אולם הדברים מופלאים מעט, שהרי מתחילה הוא אומר 'שבתי בבית השם', משמע שחפץ לשבת בבית ה' בקביעות ובתמידות, ואילו בסוף הוא מסיים 'ולבקר בהיכלו', כאילו וברצונו להיות בהיכל ה' רק כמבקר וכאזרח הנוטה ללון ולא בקביעות, ונראים הדברים כסותרים זה את זה.

אולם בעלי המוסר היו מבארים ואומרים כי דבר גדול התכוון דוד המלך לבקש כאן, דהנה דרכו של אורח כשמגיע לבקר במקום שעדיין לא דרכה שם כף רגלו, הרי הוא מלא התפעלות והתפעמות מכל דבר חדש הנגלה לנגד עיניו, אולם ככל שיעבור הזמן ויתארך שהותו באותו מקום תדעך ההתחדשות ומקומה תירש ההרגל והשגרה.

לכן, דוד המלך, כאשר בא לבקש מאת השי"ת שיוזכרו לשבת בבית ה' כל ימי חייו ולחזות בנועם ה', בכל זאת היה חושש שמא ככל שיעבור עליו הזמן יתגבר בו כח ההרגל ויעשה אצלו כמצוות אנשים מלומדה מבלי להתחדשות והנעימות הראויה. לכן הוסיף מיד לבקש שיוזכר גם להיות כמבקר בהיכלו, דהיינו שתמיד יהיה עליו הישיבה בבית ה' דומה כמי שהוא אורח שזה לו הפעם הראשונה שהגיע לכאן, וממילא יערב עליו הישיבה בבית ה' לאורך ימים ושנים טובים. ונמצא שאין כל סתירה בדבריו, כי את שניהם בקש, גם ישיבה קבועה לאורך ימים וגם הרגש של מבקר ואזרח.

וזוהו גם מה שאנו מבקשים בימים אלה מלפני הקב"ה, שייתן לנו הזכות לשבת כל ימי חיינו בבית ה' ולחזות בנועם זיוו, אך יחד עם זאת אנו מפילים תחנונינו שיהיו כל ימי ישיבתנו בבית ה' עם התחדשות ומתיקות ולא חלילה כמצוות אנשים מלומדה.

בשביל שיוכל לשבת בבית ה' צריך שיחזה בנועם השם

ברומה לזה מטו משמיה דמרן ה'חתם סופר' שפירש כך, דוד המלך מבקש מאת השי"ת 'שבתי בבית השם כל ימי חיי', ומה הביאור בתוספת דבריו שבקש גם כן "לחזות בנועם השם".

אלא שדוד המלך ידע, כי אם חפץ הוא לשבת בבית ה' למשך כל ימי חיו, הרי שקודם כל הוא חייב להגיע למדרגה של 'לחזות בנועם השם', לזכות לעריבות ומתיקות בתורה הקדושה ובעבודת השי"ת, כי אי לאו הכי יקשה עליו מאד לעמוד בכך, שהלא העסק והעמלות בתורה והיגיעה בעבודת השי"ת כל היום איננה מן הדברים הקלים שבמקדש, כמה מיני טורח ויגיעה יש להתאמץ בזה, אבל אחר שכבר זוכה לבסוף לחזות בנועם ה' ונפתחים בפניו שערי אורה, הרי שכבר אינו מרגיש כלל בקושי, אלא אדרבה, העבודה נעשית לו בשמחה ובטוב לבב[א].

(ב) הנה נודע שאחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם היא השמחה, כמבאר במשנה אבות (פרק ו' משנה ו'). ואיתא בתנא דבי אליהו (פרשה יח פסיקתא ס), תדע לך שכן הוא, שכל זמן שתלמידי חכמים בבית המדרש ודברי תורה מתוקים עליהן, כך הקדוש ברוך הוא מרחם עליהם, ונותן בהם חכמה בינה דעה והשכל, לעשות מעשים טובים ותלמוד תורה. ובזוהר חדש (דף ח' ע"א) איתא, שהרגיל בתורה יש לו שמחה. עין שם. והגר"ח פלאגי ברוח חיים על אבות שם כתב, שמה שאדם לומד כמה שעות בעצבות, יכול ללמד בשעה אחת של שמחה. עין שם.

וזה לשון הרמב"ם (בסוף הלכות לולב): השמחה שישמח האדם בעשית המצות ובאהבת האל שצוה בהן, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר

ועל זה אנו מתפללים ומייחלים עיננו בימים האלה – ימי הרחמים והרצון, שנוכה לחזות בנועם ה', למעום מיערת הדבש מערבות ידידות מתיקת התורה הקדושה, וממילא נזכה לעלות מעלות רמות בעבודת השי"ת ונוכל לשבת כל ימי חיינו בבית ה' לאורך ימים.

תחת אשר לא עבדת וגו'. וכתב המגיד משנה: ועיקר הדבר הוא שאין ראוי לו לאדם לעשות המצות מצד שהוא חובה עליו, והוא מוכרח ואנוס בעשייתן.

בעניין זה ראה גם את לשון קדשו של רבינו הרמח"ל ב'מסילת ישרים' (פרק ז'): ותראה שהאדם אשר תלהט נפשו בעבודת בוראו, ודאי שלא יתעצל בעשית מצותיו, אלא תהיה תנועתו כתנועת האש המהירה, כי לא ינוח ולא ישקוט עד אם כלה הדבר להשלימו.

העבירו שופר במתנה

מז התקיעה שתקעו בני ישראל במדבר אנו למד
את דרך התשובה

ג' טעמים לתקיעת שופר בחודש אלול

כתב ה'טור' (סימן תקפא): "תניא בפרקי רבי אליעזר (פרק מו), בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה 'עלה אלי ההרה' (שמות כד, יב), שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במתנה - משה עלה להר - שלא ימעו עוד אחר עבודת גילולים, והקב"ה נתעלה באותו שופר, שנאמר (תהלים מו, ו) 'עלה אלקים בתרועה השם בקול שופר', לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש - כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה, שנאמר (עמוס ג, ו) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו', וכדי לערבב השמן, וכן נוהגין באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה".

ה'בית חדש' (שם) כבר עמד על הדברים האלה בהרחבה, ודייק הדק היטב בדברי ה'טור' וחילקם לג' טעמים בעניין תקיעת השופר בחודש אלול, ואלו הם:
א. היות שביום זה - א' אלול - עלה משה למרום לקבל הלוחות השניות, ומחשש שלא יבואו שוב לידי טעות העגל כמו בפעם הראשונה כשבושש לבוא, לא הסתפקו בני ישראל בכרוז המודיע על עליית משה למרום, אלא גם הוסיפו לתקוע בשופר ומקול שופר זה עלה אלקים בתרועה. ב. כדי לעורר את העם בתשובה כל חודש אלול. ג. כדי לבלבל את השמן לפני ראש השנה.

והנה, ב' הטעמים האחרונים, דהיינו, הטעם שקול השופר מעורר לתשובה והטעם שהשופר מבלבל את השמן, מובנים לנו היטב, שהרי חודש אלול הוא הזמן שבו מתכוננים בני ישראל לקראת ראש השנה ויום הדין, ומשכך, שומה עלינו להתעורר לתשובה ולתיקון המעשים, ובאותה מדה צריכים אנו גם לבלבל

את השטן לכל יוכל להשטינגו בדין, אבל עדיין צריכים אנו להבין את הטעם הראשון, שהתקיעה בשופר הוא לזכר התקיעה שתקעו בני ישראל במדבר, כי מה עניינו אלינו ומדוע לנו לקבוע זכר מיוחד לזה יותר משאר מאורעות ותקיעות שהיו במדבר.

העבירו שופר במהנה שלא יטעו עוד

אך בכדי להבין זאת על נכון, יש לנו להקדים ולידע מה היה באמת הסיבה לתקיעות האלו שתקעו ישראל במדבר, ולפי זה הבן נבין את טעם הדברים על נכוחה.

והנה זאת ידוע, שמשה רבינו עלה למרום שלשה פעמים, הפעם הראשונה היה בששה בסיון, אז עלה השמימה בכדי להוריד את הלוחות הראשונות, אולם בשעה שירד מן השמים, ביום י"ז בתמוז, וראה שחטאו ישראל בחטא העגל, אחר שראו כי בושש משה לבא, מיד השליך משה את הלוחות מידיו ונשברו. תיכף אחר כך עלה משה שוב למרום לארבעים יום וארבעים לילה, לבקש רחמים בשביל עוון העגל, שנאמר (דברים ט, כה) "ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלת כי אמר ה' להשמיד אתכם", באותה שעה נתרצה הקב"ה לישראל ואמר לו למשה (דברים י, א) "פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים".

משירד משה, הלך ופסל שני לוחות אבנים, כדכתיב (שמות לד, ד) "ויפסול שני לוחות אבנים כראשונים", או אז עלה בפעם השלישית למרום, כמו שנאמר (שם) "וישכם משה בבוקר ויעל אל הר סיני כאשר צוה ה' אותו ויקח בידו שני לוחות אבנים". זה היה בראש חודש אלול, ובאותו השעה העבירו קול שופר במחנה, למען הזהיר את העם שלא יטעו שוב אחר העבודה זרה כמו שהיה בפעם הראשונה, ועל ידי אותה תקיעה נתעלה הקב"ה באותו הזמן, כדכתיב (תהלים מז, ו) "עלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר".

ולעולם צריכים אנו להבין מדוע היו בני ישראל צריכים לתקוע בשופר בכדי להפריש את העם מעבודה זרה, מדוע לא היה די להם בזה שיעבירו

כרוז בכל המחנה להודיע שמשנה רבינו עלה למרום ושוב אין מקום למטעות אחר גילולי עבודה זרה.

אלא העניין הוא, שאחר שכבר נכשלו בני ישראל בחטא החמור של העגל היה כואב לבם על אותו מכשול חמור שנפלו לתוכו, ומרוב פחד שלא ייכשלו עוד באותו הקלקלה, לא הסתפקו בכרוז בלבד כי שמא לא יהיה בזה די בכדי להרחיקם מן החטא, לפיכך הגדילו עשות משמרת למשמרת, והעבירו קול תקיעה בכל המחנה בכדי להחריד את לב העם, ולידע ולהודיע בכל התוקף שיש להישמר ולהזהר עד הקצה האחרון שלא להיכשל שוב. מעשה זה עשה נחת רוח מלפניו יתברך שמו עד אין לשער ואין לתאר, ועל ידי זה עלה ונתעלה אלקים בתרועה ה' בקול שופר.

בני ישראל לא הסתפקו בכרוז

מעתה יובן לך היטב, מדוע בכל שנה ושנה בהגיע ראש חודש אלול מזכירים אנו את אלו התקיעות שופר, כי עתה, עם הגיע חודש אלול, חפצים אנו להשמיע בזה את הדרך הנכונה אשר ילך בה האיש ישראל.

כי הנה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהאדם קרוץ מחומר עב ולבו לב בשר, וחויץ מחלישות מזוג ומבעו הרך של האדם, עוד נוסף עליו גם היצר הרע אשר דרכו להסית ולהדיח מן הדרך הטוב, כדרך שנאמר 'יצר לב האדם רע מנעוריו' (בראשית ה, כא), ואנו עניים ואביונים בדעת, 'תולעת ולא איש חרפת אדם ובוזי עם' (תהלים כב, ז), ממש כשל כוחנו לעמוד כנגדו, וכלשון ה'שער הכוונות' (דרושי העמידה דרוש ו) "כי הנה אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ) - וכמעט שהאדם מוכרח לחטוא".

לכן אין עיקר התביעה כל כך על עצם הדבר שלא עמד האדם בנסיון ונכשל בחטא, שהרי זהו טבע האדם, אלא עיקר המענה הוא על האופן בו התנהג לאחר שכבר נכשל בחטא, האם המשיך אז כאילו ולא אירע מאומה, או שמא

הכיר בחטאו וקבע לעצמו גדרים וסייגים לבל יכשל שוב בחטא, ועל דבר זה יבוא אלקים במשפט עמנו.

אכן, בני ישראל לאחר שנכשלו בחטא העגל לא המשיכו בסדר היום כאילו ודבר לא היה, אלא אדרבה, הם קיבלו על עצמם לשוב בתשובה שלימה, לגדור גדר ולעמוד בפרץ לבל יכשלו שוב בחטאם, ולכן כאשר עלה משה שוב למרום והתעורר החשש שמא בהיעדרו ייכשלו שנית בחטא העבודה זרה, הרי שלא הסתפקו בהעברת כרוז בעלמא להודיע שמשה עולה למרום ואין מקום לטעות בכך, אלא עשו מזה עסק שלם והוסיפו לתקוע ולהחריד בקול שופר בכדי שיכנס בלב היטב הפחד והיראה מן החטא.

אנו תוקעים בשופר בכדי להישמר מן החטא שחטאנו

על פי זה יבואר היטב דברי ה'פרקי דרבי אליעזר' המובאים ב'שור', שהטעם לתקיעת שופר בחודש אלול הוא מפני השופר שתקעו בני ישראל במדבר בראש חודש אלול לאחר חטא העגל, כי ממעשה ניקח גם אנו דרך לעבוד את השי"ת בימים האלה של רחמים ורצון, היות שהימים האלה הם ימים המשמשים להכנה והתעוררות לקראת ימי הדין, שבו עוברים לפניו כל באי העולם כבני מרון ונסקרים בסקירה אחת, לראות ולדעת כל אחד ואחד האם התנהג במשך השנה בדרך הישר והטוב.

לפיכך תוקעים אנחנו בשופר בחודש אלול, לעורר אותנו לקראת היום הדין הממשמש ובא שנשוב בתשובה על מעשינו וחטאינו, להכיר בנפשנו כי חטאנו לאלוקים ולהתבייש מלפניו ולעשות פעולות וגדרים בכדי שלא נכשל חלילה עוד באותו החטא, וכעין אותו התקיעה שתקעו בני ישראל במדבר בראש חודש אלול להוסיף גדר על גדר ושמירה על שמירה, ואף אנו הולכים בדרך הזה ואיננו מסתפקים בהרהורי תשובה בעלמא, אלא מוסיפים אנו לתקוע בשופר ולהכריז בזאת כי רוצים אנו לשוב בתשובה שלימה מלפניו ולהישמר בשמירה מעליא שלא נשוב לכסלה עוד.

דאגה זאת שלא ניכשל שוב בחטא שחטאנו, הא גופא הוא התיקון על מה שנכשלנו בחטא, וזהו דרך התשובה הנכונה, כדכתב הרבינו יונה בספר 'שערי תשובה' (שער ראשון אות יז): "ועוד ידאג בעל תשובה פן יתגבר עליו יצרו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות ב, ד): 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', כל שכן האיש אשר נצחו לבו כבר, כי ראוי להשמר מן היצר האורב בכל עת, ולהוסיף בנפשו יראת השם יום יום, ותהיה לו למעוז בעבור עליו כל משברי היצר המתחדש לעתיד".

עורו ישנים משנתכם נרדמים הקיצו מתרדמתכם

ונמצא, שהתקיעה בשופר בכל יום ויום מימי חודש הרחמים והרצון, מזכיר לו לאדם שעתה הוא הזמן הראוי והנכון לשוב בתשובה שלימה מלפני השי"ת, לגדור גדרים ולעמוד בפרץ, השופר מטלטל את הנפש מתרדמתו וזועק 'עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה וזכרו בוראכם' (לשון הרמב"ם הלכות תשובה ג, ד), וכפי שהנביא משתומם על בני ישראל (עמוס ג, ו) 'אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו'.

השופר מכריז בקול רעש גדול אדיר וחזק, שחלילה לא נפסיד את המתנה היקרה שקיבלנו ואלול שמה, שהרי מרחק קטן, כחוט השערה ממש, מפריד בין המדרגות וההשגות הרמות לבין התהום ושפל המדרגה, כמו שהיה אצל בני ישראל במדבר, שלא עבר אלא זמן מועט אחר שעמדו רגליהם למרגלות הר סיני וכבר הגיעו עד לחטא העבודה זרה ולמצב של "ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלה אלהיך ישראל" (שמות לב, ד), ואם לא נתעורר עתה מקול השופר, עלולים אנו למצוא את עצמנו עד מהרה לאחר ימי הרחמים והסליחות ואנו אנה אנו באים.

לא הילכתי בגדולות ובנפלאות ממני

אבל עוד יש אתנו דברים שאנו יכולים ללמוד ממה שקבעו לנו חז"ל לתקוע בחודש אלול לזכר התקיעה שתקעו ישראל במדבר, שהרי כבר הזכרנו

מתחילה שהתקיעה הייתה בכדי להתריע ולגדור גדר שלא יכשלו שוב באותו חטא שנפלו בו מקודם, ומזה הטעם אנו תוקעים בחודש אלול, בכדי להוסיף משמרת למשמרת לבלתי ניכשל עוד בעונות שעוינו ופשענו משך כל השנה כולה.

אפם כי גם בדבר זה צריך משנה זהירות, שהרי אחד מדרכי היצר ותחבולותיו הידועים, שכאשר הוא רואה כי התעורר אחד מישראל לשוב בתשובה ומתחיל לבו נוקפו על חטאיו ופונה לתקן דרכיו מכאן והילך, מיד בא אליו היצר הרע בערמה ומשיאו עצה שאינה הוגנת, שיקבל על עצמו הרבה קבלות טובות וכל מיני הנהגות גדולות ועצומות שהם למעלה מכוחותיו, כי בכך סמוך ובטוח היצר שהאדם הזה נשאר ברשותו, שהרי לא יעבור זמן רב ויתרפו ידי האדם מן הקבלות הגדולות שיקבל על עצמו, ומתוך ייאושו כי רב הריהו נופל שוב אל חיק היצר.

אבל עצה אחת יש לו לאדם שאם יצטרך בה סופו שיתייצב על הדרך הנכון, שבשעה שינוח על האיש ישראל רוח של טהרה ויבוא להתחזק ולקבל על עצמו איזה קבלה טובה, קודם כל ישער בדעתו האם יוכל לעמוד בזה והאם יהא בכוחו להתמיד בכך לאורך זמן, ורק לאחר שיהיה בטוח בזה יקבלה על עצמו, ומוטב שיקבל אפילו קבלה קטנה ופשוטה ובלבד שיוכל לעמוד בזה לאורך ימים טובים וארוכים, ואחר זמן, כשכשבר יסגל את ההנהגה הזאת לקניין בנפשו, אז יוכל להמשיך ולקבל עליו עוד עניינים וקבלות טובות עד שיעלה ויתייצב על הדרך הסלולה העולה בית קל.

את היסוד לכך אנו כבר מוצאים בדברי המקובל האלוקי הרש"ש זי"ע (נהר שלום לט.) בדברים שנשא לפני התקיעות, ושם מובא הלשון הזה: "ולקבל כל אחד ממנו לשוב מאיזה עוון שבידו, ואל יפחות כל אחד לשוב מאיזה חטא קל או חמור, כי בזה זוכה להיות צדיק בעל תשובה ומכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות", עד כאן לשונו^[ג], על כל פנים חזינן מתוך דבריו שאפילו אם מקבל

(ג) בספר 'פלא יועץ' (ערך ראש השנה) הביא את כל אריכות הדרשה של הרש"ש זי"ע, ומלפני זה כתב הקדמה בזה הלשון: וכדי לעורר את עצמי ואת בני גילי, רציתי להעתיק

על עצמו לשוב ולתקן עוון קל כבר נקרא בזה בעל תשובה, כי כאשר יצליח לעמוד בדבר הקל יוכל להמשיך אחר כך מן הקל אל הכבד.

ואת העניין הזה אפשר להעמים בדברי ה'פרקי דרבי אליעזר' שנתן הטעם לתקיעת שופר לזכר השופר שתקעו בני ישראל במדבר, שהלא גם אצל בני ישראל באותה השעה מצאנו את אותה הנהגה שדברנו כאן, דהא לא מצאנו שאחר חטא העגל יקבלו עליהם בני ישראל איזה קבלות גדולות ועצומות על נפשם, מלבד מה שקבלו עליהם לתקוע בשופר לזעזע את הנפש שלא ייכשל שוב בחטא עבודה זרה, ולכאורה, מה רבותא כבר יש בזה, אלא הא קא משמע לן, שאין לך לילך בגדולות ונפלאות ממך, אלא עשה עד כמה שידך מגעת והשם הטוב ישלים בעדך.

יעזור השי"ת שנזכה אכן לתשובה שלימה ואמתית ולהעביר את ימי האלול כראוי וכנכון לאיש ישראל, ולשנה טובה ומבורכת בכל העניינים ברוחניות ובגשמיות, יחד עם כל בית ישראל.

דברי קדוש המקובל האלק"י מוהר"ש שרעבי מזרחי זלה"ה, הובא בספרו הקדוש נהר שלום מה שהיה אומר בשעת התקיעות, ומה טוב לדורשם ברבים, כי דבריו דברי אלקי"ם חיים והם כגחלי אש דברים היוצאים מן הלב ונכנסים ללב, כי יתן האדם את רוחו אליהן הם נוקבים את הלב עד בית חללו.

תמים תהיה עם ה' אלקיך

עיקר עבודת התשובה על ידי עסק התורה ותיקון המעשים

עומדים אנו כעת בפתחה של חודש התשובה – חודש אלול, בו מחויב כל אדם מישראל לחקור עד כמה שידו מגעת אחר מעשיו בכל השנה כולה ולתקן ולשפר שלא ישוב לכסלה עוד, ואמרו בספרים הקדושים שלכן נקראת תמיד פרשת שופטים בחודש אלול, כי בו רמזים כל יסודי ועיקרי התשובה המחויבים בחודש זה[1].

הנה בפרשה זו כתיב (דברים יח, יג) "תמים תהיה עם ה' אלקיך", ובפסוק זה נזכרים ברמזיה כל העניינים אשר בהם צריכים להתחזק באלו הימים, כי הר"ת של

(ד) ראה ב'עבודת ישראל' (פרשת שופטים) וזה לשונו: שופטים ושוטרים תתן לך וגו' - הנה הפרשה הזאת נקראת תמיד בחודש אלול אשר הוכן העת לכל איש שישוב לבוראו ונסלח לו מחטאתו אשר חטא כל השנה על ידי חרסת והרהורי התשובה ובכי ומספד על עונותיו שעברו ראשו. וכל כך צריך להתמרמר עד שיתגלה מצפוני לבו לפני יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם והוא יעיד עליו, כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות תשובה (פ"ב ה"ב), וכבר כתבנו שזה כוננת נוסח התפלה והחזירנו בתשובה שלימה לפניך, לפניך דייקא כנ"ל.

כיוצא בזה ראה גם בני יששכר במאמרי חדש אלול (מאמר א, י) וז"ל: בהתחלת אלול קורין תמיד סדר שופטים ושוטרים תתן לך וכו' - שזהו התחלת התשובה ועיקרה אשר הבעל תשובה מחויב להושיב שופט ושוטר אצל כל שערו, דהיינו כל החושים אשר המה שערם באדם שפתחם הבורא ית"ש להשתמש עמהם, כגון עינים ואזנים וחוטם ופה וראש הגויה, מחויב האדם להושיב הדעת לשופט אצל כל שער ישפוט בצדק את אשר ישתמש בחושים ואת אשר יניח, ושוטר הוא אשר יעניש את העובר, כמו כן יושיב האדם שוטר את אשר יעניש, היינו אם יודמן אשר יסתכל בעיניו בדבר האסור או ידבר בפיו את אשר לא ירצה ליי"י, יקבל על עצמו עונש הן בממון לצדקה והן בגוף בסיגוף ותענית וכיוצא (וכמו שנהגו תלמידי הרמ"ק ז"ל), וזהו עיקר גדול לתשובה, הארכתי בספרי אגרא דכלה (פרשת שופטים).

'תמים' עושה: 'תורה', 'מצוות', 'יראה', 'מדות'^[ה], ואלו הם הדברים שצריך האיש ישראל לחקור ולדרוש עד כמה מתוקנים הם, כי אם אינם כדבעי, הרי שעתה הוא העת שיש לתקן ולשפר בכדי שיהא ראוי לבא אל המלך בימי הדין הבאים לקראתנו לשלום כאשר הוא שלם בתורתו וכנפשו, בתמימות אשר אין בו מתום.

וברור הדבר שהנושא המרכזי והעיקרי שבו יש להתחזק הוא העניין של לימוד התורה הקדושה, שזהו הדבר הראשון במעלה, כי אם דבר זה מתוקן כפי הצריך הרי שממילא אף כל שאר העניינים מתעלים ונעשה לו יותר קל לתקנם, וכפי שאמרו רבותינו ז"ל במדרש (ויקרא רבה פרשת קדושים כה, א) "אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים, מה יעשה ויחיה, אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים".

משל בכפרי נבער מדעת

בעניין זה יסופר, כי בימים מקדם נהוג היה בערים הגדולות לערוך באחד מימי השבוע יריד גדול אליה היו מתקבצים סוחרים ותגרים מכל בני הסביבה שהציגו את מרכולתם בפני הקהל המרובה שפקד את המקום, והיו אותם ירידים למקור הכנסתם של הסוחרים בימים ההם, כך היה גם בעיר הגדולה פינסק, שם התקיים כל יום ראשון יריד מרכזי לכל בני הסביבה.

דא עקא, העובדה שהיריד התקיים ביום ראשון הכניס את חלושי המזג מבין הסוחרים היהודים לנסיון גדול, כי ברצונם הכביר להגיע מוכנים כדבעי לקראת יום השוק בלא לאבד זמן יקר להכנות וסידורים שונים, רצו להתחיל לתקן את דוכנם עוד בעצם יום השבת קודש רח"ל.

יהודי צדיק התגורר בפינסק ושמו רבי יצחק ברלין ע"ה, אשר ברוב חרדתו על קדושת השבת שלא תתחלל, יוצא היה בכל שבת ושבת לעבר הכיכר

(ה) הר"ת הזה מובא ב'כתבי הגרמ"מ משקלוב' - ביאור משנת חסידים - דף רב.

הגדולה בה אמורה הייתה להתקיים היריד ומתחנן אל היהודים שיזהרו ביותר שלא להיכשל באיסור החמור של חילול שבת, שום דבר לא עמד לא עמד בפניו, אפילו ממון היה מוזיל מכיסו בכדי לכסות על אותו הפסד מדומה שנגרם לאותם סוחרים על ידי ההימנעות מההכנות בשבת, עד כדי כך היה הדבר בנפשו.

י"ה היום, שמחה וצהלה בעיר פינסק, גדול הדור מרן ה'חפץ חיים' הגיע לפקוד ולחון את שערי העיר, תיכף עם הגיעו השתדל מיודענו רבי יצחק להיפגש עם ה'חפץ חיים', לבקש הימנו שינצל את הביקור המרומם ואת ההשפעה הכבירה שאמורה להותיר בעיר על מנת לבצר כאן את חומת השבת ההולכת ונפרצת, וממחשבה למעשה סר לאכסנייתו של גדול הדור והוכנס אחר כבוד אל חדרו על מנת לדון בנושא הבוער העומד על הפרק.

בין הדברים בירר ה'חפץ חיים' אצל רבי יצחק כיצד נראה מצב התורה ולומדיה בעיר, האם נמצאים כאן יושבי אוהל הממיתים עצמם באהלה של תורה, והאם הבעלי בתים של העיר קובעים עתים לתורה? ענה רבי יצחק בכאב ואמר, אכן מלפנים היו כאן הרבה תלמידי חכמים שהיו משימים לילות כימים ועוסקים בתורה הקדושה, אפילו שאר האנשים פוקדים היו את בתי הכנסיות ובתי המדרשות והיה קול התורה הולך ומתרוגן ברמה, אך מה לעשות ולמרבה הצער מטה קרן התורה ופסקה ישיבה בעירנו עד כי כמעט ואין נשמע קול התורה כבעבר.

ענה לו ה'חפץ חיים', אספר לך סיפור ממנו תבין את התשובה לכל מה שדברנו כאן, היה זה לפני שנים מספר כאשר אך הונחו מסילות הברזל הראשונות עליהן החלו לנוע מרכבות הברזל (רכבות), כמובן שבתקופה הראשונה עדיין לא היה זה מחזה נפוץ כל כך על פני הארץ, רק בינות לערים הגדולות נראו המסילות שהובילו את האנשים מעיר אחת לרעותה.

יום אחד נקלע כפרי נבער מדעת אל תוך ווארשה הבירה, הוא טייל להנאתו בין רחובותיה ושאר פלאי הכרך הסואן אשר לא היו מוכרים לו, שהרי כל השגותיו הסתכמו בפרות וסוסים, ופתאום עולם חדש לגמרי נגלה בפניו. במהלך סיורו הגיע לפאתי העיר שם פגש במסילות הברזל הארוכות שנמתחות על פני

כל האופק, הוא לא ידע כלל למה הם משמשים, בעיניו נדמו המסילות לשביל נאה ונחמד, וברוב בערותו החל הוא מטייל להנאתו על פני המסילות.

לא הספיק הרבה ליהנות מן הפלא החדש שהצליח לגלות, כי לגודל אסונו התקרבה הרכבת ממולו בדהירה עצומה, לא הספיק להבין את המתרחש עמו ועד מהרה מצא את עצמו מוטל על פני השדה חבול וחבוט כל כולו, 'מכף רגל ועד ראש אין בו מתום פצע וחבורה ומכה מריה', כך שכב בלא נייע ובחוסר אונים כמעט והיה נדמה כמת.

מהומה גדולה קמה מסביבו, מיד הוזעקו אליו אנשי רפואה והצלה שהחלו לברוק אותו מכל צדדיו ולבחון את מצבו והאם יש מה לטפל בו, בדקו את ידיו ובדקו את רגליו, עד שהגיע לשם רופא מומחה וצעק עליהם, שומים שבעולם! מה בצע לכם לעקוב אחר מצב איבריו החיצוניים, קודם כל מששו את פעימות לבו לראות האם הוא פועם בכלל והאם צריך לייצבו כראוי, רק לארח מכן תתפנו לברוק את שאר האיברים החיצוניים.

תורת ה' תמימה משיבת נפש

בוה סיים ה'חפץ חיים' את סיפורו ופנה לרבי יצחק ברלין ואמר לו, מתוך דבריך מבין אני כי מצב התורה בעיר הוא ירוד מאוד, אי לכך אך למותר יהיו דברי בנושא השבת, כי אם התורה, שהוא הלב הפועם של האומה הישראלית, אינה במצב מתוקן, מה יעילו כל דברי ההתעוררות בעניין השבת הלא הם יפלו על אוזניים ערלות, לכן, עתה אתריע ואעורר על חזוק לימוד התורה וכאשר יתרומם כוח התורה בעיר הרי שבדרך ממילא יתחזקו אף שאר ענייני המצוות והרוחניות ונקל יהיה לחזק על שמירת השבת.

ממעשה זה נפיק לקח לדעת ולהבין שהתורה הקדושה הוא הראשית והעיקר לכל שאר ענייני העבודה, כי כאמור, התורה הוא הלב הפועם של היהדות והאמונה, שאם התורה נמצאת אצל האדם ברום המעלה, הרי שגם שאר כל העניינים ייקלו עליו להשיגם, ולכן גם עתה, כאשר אנו נכנסים אל ימי התשובה

והרצון, הרי שלכל לראש יש לנו להתחזק בלימוד התורה הקדושה, ומתוך כך יקל עלינו להשיג אף את שאר המצוות היראה והמידות עד שנוכה להיות תמימים במעשינו, כי התורה הקדושה היא המביאה את האדם לידי תמימות ושלמות, כדכתיב (תהלים יג, ח) "תורת ה' תמימה משיבת נפש", ועבודתנו של עכשיו הוא להיות תמימים עם ה' אלוֹקינו^[1].

בכדי להשיג התמימות יתקן המידות שבין אדם לחברו

ולאחר שביארנו שיסוד התשובה השלימה הוא החיזוק בתורה הקדושה, נוכל לשוב גם אל שאר הדברים והעניינים הצריכים חיזוק, שהרי התורה צריכה להביא את האדם לידי מעשה, ואסור להזניח את ההתחזקות בשאר כל המצוות שגם בהם צריך האדם לבחון את עצמו בימים האלו ולתקן את הצריך תיקון.

ביותר יש להעיר על החיוב להתגבר ולהתחזק במצוות שהם בין האדם לחבירו, שהרבה יש מה לתקן בהם והם מיסודות התשובה שאין יום הכיפורים מכפר עליהם עד שירצה את חבירו, וכדמטי משמיה של הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע, שכל יסודות התשובה מרומזים בתוך תיבת תשובה גופא, כי הר"ת של 'תשובה' הוא: ת - תמים תהיה עם ה' אלקיך'. ש - 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. ו - 'ואהבת לרעך כמוך'. ב - בכל דרכיך דעהו. ה - 'הצנע לכת עם ה' אלקיך'.

(1) ראה מה שכתב רבינו המהר"ל מפראג זי"ע בהקדמה לספר 'תפארת ישראל' וזה לשונו: והתחיל לומר 'תורת ה' תמימה משיבת נפש', כי כאשר התורה תמימה ע"י זה האדם ג"כ תמים, וכאשר הוא תמים האדם הוא עם הש"י לגמרי וכדכתיב 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' (דברים י"ח), ופירשו ז"ל במס' נדרים (דף לב:) 'כל המתמים עצמו הוא עם הש"י'. ולכך אז"ל (ע' חולין צא) צורת תם חקוקה בכסא הכבוד כי יעקב נאמר עליו 'ועקב איש תם' (בראשית כה), ולכך אמר 'משיבת נפש' כלומר שהיא משיבת נפש להחיותו. כי התמים הוא עם השם יתברך כמו שאמרנו, וכתיב (דברים ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום' כי מצד הדבקות בו יתברך אתם חיים ולכך כתיב 'תורת ה' תמימה משיבת נפש'.

ולכשתעיין בה תראה, כי ב' העניינים הראשונים וב' האחרונים המה מצוות של בין אדם למקום, ואילו המצווה של 'ואהבת לרעך כמוך' נתונה באמצעה ובטבורה של התיבה, ככלה בין רעותיה משוכצה, ואין זאת אלא לגלות, כי המצוות שבין אדם לחבירו המה השורשיים והמרכזיים ביותר ואילולא החיזוק בהם לא היה באפשרי כלל להגיע לידי תשובה.

הכלל העולה לנו מכל אלו הדיבורים, שכאשר בא האיש הישראלי לעשות תשובה צריך להבין כי התורה הוא היסוד והראשית לכל, שאם יתחזק בתורה הקדושה ממילא כבר יקל מעליו להתחזק בשאר דברים, אבל יחד עם זאת יידע נאמנה, כי אילולא תיקון שאר המצוות, ובפרט המצוות של בין אדם לחבירו, עדיין לא דרך על מפתנה של התשובה השלימה, ורק על ידי החיזוק בכל אלו העניינים יזכה לתשובה של אמת ולכחינה של 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך'.

תמים תהיה עם ה' אלוקיך - אף כשאינ אדם רואהו

ואיירי דעסקינן בעניין של 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' נבאר זאת בעוד תרי אנפין, דהנה ידוע, שמדרך בני האדם להתפעל ולירא מאנשים בשר ודם יותר ממה שמתפעל מיראת שמים^[1], ופעמים שהאדם מתנהג בצדקות בשעה שאנשים אחרים רואים אותו יותר ממה שמתנהג בצינעה ובחדרי חדרים.

ועל דבר זה בא הכתוב להשמיענו ולומר לנו 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', שהנהגת האדם עם הבורא יתברך שמו תהיה בתמימות ובאופן השווה, בין כשנמצא בחברת אנשים אחרים ובין בשעה שאין איש רואהו והוא נמצא רק עם השי"ת לבד, גם אז תהיה תמים עם ה' אלוקיך.

(1) כדחזינן בגמרא (ברכות כה:), שכשחלה רבי יוחנן בן זכאי נכנסו תלמידיו לבקרו וכו', אמרו לו רבינו ברכנו, אמר להם, יהי רצון שתהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם, אמרו לו תלמידיו עד כאן?! אמר להם ולואי, תדעו, כשאדם עובר עבירה אומר שלא יראני אדם.

תמים תהיה בין במידת הדין ובין במידת הרחמים

עוד ביארו בספרים הקדושים, וכך איתא בפירוש האלשיך הק' בפרשה דידן, שידוע כי ישנם ב' מיני הנהגות שמתנהג הקב"ה עם ברואיו, יש את ההנהגה של מדת הרחמים שעל ידה משפיע הקב"ה רחמים וחסדים נראים ונגלים, ובאופן כזה אין לו לאדם כל נסיון להאמין בהקב"ה המשפיע עליו רוב טובה.

אולם פעמים שמתנהג הקב"ה במידת הדין ובגבורה, ובעת ההיא מסוגל האדם לבא חלילה במרוניה על הנהגת השי"ת עמו, שכביכול הפלה אותו לרעה, וזהו מחובת האדם בעולמו, שבכל מצב שיבוא עליו יהא תמים ואיתן באמונתו לידע שהכול הוא מהבורא יתברך שמו וחלילה לנו מלהתרעם עליו.

וזוהו ביאור כפילות הלשון בפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', שנזכרו כאן שתי שמותיו של הקב"ה, שם הוי"ה שהוא שם של רחמים, וגם שם אלקים שמורה על מידת הדין, לומר לך, שתמיד תהיה מתנהג בתמימות ובאמונה עם הבורא יתברך שמו, גם כשמתנהג עמך במידת הרחמים וגם כשבעיני הבשר נראה שהקב"ה נוהג עמך במידת הדין.

ואין לנו אלא לסיים בתפילה ובקשה שנוכה להגיע לתשובה שלימה ותמימה בכל העניינים ובכל הדברים הטעונים תיקון, בתורה הקדושה ובשאר כל המצוות ומעשים טובים, ובזכות זה נוכה שישפיע עלינו הקב"ה רחמים מרובים ויכתבנו ויחתמנו לחיים טובים ולשלום ולשנה טובה ומבורכת.

